

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

ZAGADNIENIA GOSPODARCZE

w świetle
prasy i literatury ekonomicznej zagranicą

W A R S Z A W A

ROK III.

15 CZERWIEC 1948

Nr 11.

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

ZAGADNIENIA GOSPODARCZE

w świetle

prasy i literatury ekonomicznej zagranicą

W A R S Z A W A

ROK III.

30 CZERWIEC 1948

Nr 12.

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO
Sekretariat Generalny
Wydział Ekonomiczny

Warszawa, dnia 30 czerwca 1948 r.

ZAGADNIENIA GOSPODARCZE

w świetle prasy i literatury ekonomicznej zagranicą

---Nr. 12---
Rok III

S p i s r z e c z y:

1. A. KURSKIJ

Przemysł socjalistyczny
w trzecim, decydującym roku
planu pięcioletniego

Bolszewik
Nr 9, r. 1948

PRZEMYSŁ SOCJALISTYCZNY W TRZECIM

DECYDUJĄCYM ROKU PLANU PIĘCIOLETNIEGO

Bolszewik 1948 r. Nr.9

Wykonanie programu powojennego Stalinowskiego planu pięcioletniego stało się najbardziej pasjonującą sprawą życia ludzi radzieckich. W walce o wykonanie pięciolatki w ciągu lat czterech lud radziecki, pod kierownictwem partii bolszewickiej, ponownie manifestuje wielką siłę twórczą ustroju socjalistycznego, jego olbrzymią wyższość nad kapitalizmem. Socjalistyczny system gospodarczy rozwija się nieustannie, odkrywając w warunkach powojennych nowe źródła przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego kraju .

Apel mas pracujących Leningradu o wykonanie pięciolatki powojennej w cztery lata wywołał jednomyślny odzew w całym narodzie radzieckim. Narodowe współzawodnictwo socjalistyczne o przedterminowe wykonanie pięciolatki w przemyśle nabrało na prawdę imponującego rozmachu. W listach swoich do towarzysza Stalina pracownicy przemysłu węglowego, naftowego, metalurgii kolorowej, zobowiązali się wykonać plan pięcioletni w ciągu lat czterech. Inicjatorami tego zobowiązania w czarnej metalurgii były kombinaty Kuźniecki i Magnitogorski. Na apel leningradów odezwały się masowo przedsiębiorstwa budowy maszyn, przemysłu lekkiego, włókienniczego, spożywczego, miejscowego i spółdzielczego. Z inicjatywą zatrudnionych przy budowie nowych zakładów metalurgicznych Daporożstroja, Nikopolstroja i Kriworozstroja - rozwinęło się współzawodnictwo budowniczych. Współzawodnictwo socjalistyczne - to potężna siła motoryczna

socjalistycznego społeczeństwa, źródło szybkiego tempa reprodukcji socjalistycznej.

x

x

x

Nasze plany narodowo-gospodarcze są planami rozszerzonej reprodukcji socjalistycznej; organizują one i kierują pracą milionów ludzi radzieckich, mobilizują ich energię i aktywność twórczą ku realizacji wielkich zadań budowy komunizmu. Potęgą planu socjalistycznego, który jest prawem rozwoju gospodarki narodowej ZSRR, opiera się przede wszystkim na aktywnej twórczej działalności narodu radzieckiego, pod kierownictwem partii Lenina - Stalina. Polityka partii bolszewickiej - podstawa życiowa ustroju radzieckiego - określa główne problemy, zasadnicze ogniwa i konkretne zadanie planów socjalistycznych.

Plan socjalistyczny wychodzi z założenia nieskończonych możliwości i najwyższych ~~z~~let socjalistycznego systemu gospodarstwa, ze wzrostu świadomości komunistycznej pracujących, wzrostu ich kwalifikacji zawodowych i poziomu kulturalno-technicznego, wreszcie - z nieustannego doskonalenia praktyki kierownictwa się na gospodarczego. Plan państwowy orientuje na najnowocześniejsze zdobycze nauki i techniki, na osiągnięcia czołowych robotników, kołchoźników, pracowników inżynieryjno-technicznych, na rosnącą mechanizację pracy. W walce o wykonanie planu odkrywają się nowe źródła i rezerwy wewnętrzne w każdym przedsiębiorstwie, w każdym zakładzie przemysłowym, w każdym kolektywnym gospodarstwie więksim i w każdym majątku państwowym. Uruchomienie i należyte wykorzystanie tych rezerw jest najważniejszym warunkiem przekroczenia planów. Walka o wykonanie i przekroczenie planu - to walka o coraz pełniejsze wykorzystanie pierwszeństwa socjalizmu, o przyspieszenie tempa budowania komunizmu w

naszym kraju.

Prawem rozszerzonej reprodukcji socjalistycznej jest nieustanny wzrost produkcji we wszystkich gałęziach gospodarki społecznej, nieustanne wykonywanie i przekraczanie planów państwowych. Znalazło to swój wyraz w przekraczaniu przedwojennych pięciolatek stalinowskich; znajduje to swój wyraz i obecnie, w okresie powojennym.

Program pierwszej pięciolatki w dziedzinie produkcji przemysłowej wykonany był w końcu czwartego roku w 93,7%; przemysł ciężki przekroczył swój plan o 8%. Druga pięciolatka wykonana została w przemyśle w ciągu 4 lat i 3 miesięcy, wartość produkcji brutto przemysłu ZSRR wyniosła w 1937 r. 95,5 milrd. rubli wobec 92,7 milrd. rubli przewidzianych w planie na koniec pięciolatki. Przeciętne roczne tempo wzrostu produkcji przemysłowej w ciągu drugiej pięciolatki wyniosło 17,1% wobec przewidzianych w planie 16,5%.

Pomyślnie przechodziło wykonanie planu trzeciej pięciolatki. Produkcja brutto w przededniu Wojny Narodowej wyniosła 86% poziomu przewidzianego w trzecim planie pięcioletnim dla roku 1942. Produkcja środków produkcji wyniosła 90% poziomu przewidzianego na koniec pięciolecia. Przeterminowe wykonanie trzeciego planu pięcioletniego udaremnione zostało przez wiadomą napaść Niemiec hitlerowskich na Związek Radziecki.

W ciągu trzech pięcioleci stalinowskich, t.j. w ciągu niepełnych lat trzynastu, naród radziecki zrealizował wielki program przebudowy socjalistycznej naszego kraju na podstawie nowoczesnej techniki. "Był to skok przy pomocy którego Ojczyzna nasza przekształciła się z kraju zacofanego w przodujący, z kraju rolniczego w przemysłowy." (J.Stalin)

Przemysł socjalistyczny w latach przedwojennych szedł nieprzerwanie w górę, zwiększając z roku na rok swą produkcję. Ciągłość wzrostu przemysłu socjalistycznego jest wynikiem zupełnego scharmonizowania stosunków wytwórczych socjalizmu ze stanem jego sił wytwórczych, gdyż społeczny charakter wytwarzania w ZSRR kojarzy się ze społeczną własnością środków produkcji. W przeciwieństwie do krajów kapitalistycznych ciągłość rozwoju przemysłu w ZSRR stała się jednym z najważniejszych dowodów wyższości planowej organizacji gospodarki narodowej w jej całości". (W. Mołotow "Trzydziestolecie Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej).

Powojenny plan pięcioletni Stalinowski dąży do zapewnienia rozszerzonej reprodukcji socjalistycznej we wszystkich gałęziach gospodarki narodowej, w której ogniwem decydującym jest przemysł socjalistyczny. Wysokiego tempa jego rozwoju, a przede wszystkim od rozwoju przemysłu ciężkiego, zależy dalszy rozwój całej gospodarki narodowej ZSRR, wzrost wyposażenia technicznego pracy wszystkich pracowników społecznych.

Rozszerzona produkcja przemysłu socjalistycznego w okresie powojennym odznacza się ogromną skalą wzrostu wytwórczości. Przyrost roczny produkcji przemysłowej w latach 1946 - 1950 wyniesie według planu pięcioletniego 15,6 milrd. rubli, podczas gdy w pierwszej pięciolatce przyrost ten wynosił 5,5, milrd. rubli, w drugiej - 10,4 milrd. rubli a w ciągu trzech lat trzeciej pięciolatki - 14,3 milrd. rb. Według nowego planu pięcioletniego przedwojenny poziom produkcji przemysłowej osiągnięty być powinien w ciągu lat trzech, a w r. 1950 przekroczony o 48%.

Żasadniczym wynikiem pierwszych dwóch lat pięciolatki powojennej był wzrost tempa rozwoju przemysłu, co gwarantuje nie tylko wykonanie, lecz i przekroczenie planu.

W roku 1946 zakończona została powojenna przebudowa przemysłu. Produkcja na potrzeby cywilne wzrosła o 20% w porównaniu z rokiem poprzednim. Wzrost był wynikiem przestawienia na większą skalę w tym kierunku potężnego wytwórczego przemysłu oraz zapasów surowców i siły roboczej.

W celu podniesienia ogólnego poziomu przemysłu i całej gospodarki narodowej konieczne było zlikwidowanie uwstecznienia niektórych gałęzi przemysłu - przede wszystkim paliw i pewnych działów budowy maszyn oraz przyspieszenie rozwoju przemysłu dóbr konsumcyjnych.

Ustalenie właściwych proporcji wytwórczości przemysłowej w gospodarstwie narodowym jest jednym z zasadniczych zadań planowania socjalistycznego.

Wysokie tempo wzrostu produkcji socjalistycznej zależy w dużym stopniu od właściwego stosunku pomiędzy różnymi dziedzinami produkcji materialnej, pomiędzy produkcją a spożyciem, akumulacją a dochodem narodowym; pomiędzy przemysłem a rolnictwem produkcją ogólną a transportem" (N.Wozmiesieński "Gospodarka wojenna ZSRR w okresie Wojny Narodowej, str.8)

Państwowy Plan Odbudowy i rozwoju gospodarki narodowej ZSRR na rok 1947 przewiduje szereg zarządzeń koniecznych w tym celu,

, by nie dopuścić do dysproporcji w gospodarstwie narodowym, by przyspieszyć tempo rozwoju dziedzin, opóźniających się w swym ruchu naprzód, a zwłaszcza tych, od których zależy cały przebieg rozszerzonej reprodukcji socjalistycznej.

W roku 1947 przyspieszone zostało tempo rozwoju najważniejszych dziedzin przemysłu ciężkiego - węglowego, hutniczego oraz elektrowni, co miało decydujące znaczenie dla pomyślnego wykonania całego planu narodowo-gospodarczego. Należy przy tym

stwierdzić, że jeśli w roku 1946 decydującą rolę we wzroście produkcji przemysłowej odegrała redystrybucja środków finansowych, związana z powojenną przebudową gospodarki, to w roku 1947 rozwój przemysłu osiągnięty został głównie dzięki zwiększeniu wydajności pracy, lepszemu wykorzystaniu wyposażenia technicznego oraz uruchomieniu nowego potencjału wytwórczego.

Rozwój przemysłu w drugim roku pięciolatki odbywał się na tle powszechnego rozwoju gospodarki narodowej ZSRR. Ogromne postępy zrobiło rolnictwo. Zwiększył się wolumen przewozów transportu kolejowego i wodnego. Wzrósł w porównaniu z r.1946 wolumen inwestycji w przemyśle. Wszystko to stwarzało sprzyjające warunki rozwoju przemysłu.

W drugim okresie pięciolatki tempo wzrostu produkcji przemysłowej systematycznie się zwiększało. Przyrost produkcji z r. 1947 w porównaniu do odpowiednich kwartałów r.1946 wyniósł: w pierwszym kwartale 12%, w drugim 18%, w trzecim 26%, w czwartym 30%. W czwartym kwartale 1947 osiągnięto przeciętny kwartalny poziom przedwojenny produkcji przemysłowej. Program produkcji brutto przemysł ZSRR wykonał w 1947 roku w 103,5%: plan produkcji przemysłowej na pierwsze dwa lata, nowej pięciolatki wykonany został całkowicie.

Wzrost przemysłu i rolnictwa umożliwił zniesienie systemu kartkowego i przeprowadzenie reformy walutowej, a tym samym - likwidację statków wojny w dziedzinie obiegu pieniężnego i obrotu towarowego. Te niezmiernie doniosłe reformy państwowe, mające na celu wzrost dobrobytu narodu radzieckiego i wzrost potęgi gospodarczej państwa socjalistycznego, stały się doniosłymi czynnikami szybkiego rozwoju powojennej gospodarki radzieckiej.

Ogłoszone przez Plan Państwowy ZSRR wyniki wykonania planu odbudowy i rozwoju gospodarki narodowej w I kwartale r.1948

świadczą o dalszym wzroście przemysłu socjalistycznego w trzecim, decydującym roku pięciolatki, o niezmiernych sukcesach walki narodowej o wykonanie pięciolatki w cztery lata.

Pierwszy kwartał trzeciego roku pięciolatki odznacza się przede wszystkim wysokim poziomem produkcji przemysłowej i przezwyciężeniem spadku sezonowego, notowanego zwykle w latach poprzednich, po drugie - dalszym przyspieszeniem tempa wzrostu przemysłu ciężkiego przy jednoczesnym znacznym wzroście produkcji dóbr konsumcyjnych; po trzecie - dużym przypływem siły roboczej do przemysłu i wysokim tempem wzrostu wydajności pracy; po czwarte - znacznym wzrostem płac realnych urzędników i robotników.

Ogólna produkcja przemysłowa brutto w I kwartale 1948 r. wzrosła o 32% w porównaniu z I kwartałem 1947 r.

Pierwszy kwartał r. 1948 charakteryzuje się nowym rozmachem współzawodnictwa socjalistycznego, ogromnym wzrostem twórczej aktywności pracy ludu radzieckiego, wynajdującej coraz to nowe formy walki o wysoką wydajność pracy.

W awangardzie współzawodnictwa socjalistycznego o wykonanie planu pięcioletniego w cztery lata kroczą główne ośrodki przemysłowe kraju - Moskwa i Leningrad. Przemysł moskiewski wykonał plan pierwszego kwartału produkcji brutto w 107,6% przy wzroście produkcji w porównaniu z pierwszym kwartałem 1947 r. o 30,7%. Przemysł leningradzki wykonał plan pierwszego kwartału 1948 r. w 103,2%, zwiększając produkcję w porównaniu z pierwszym kwartałem 1947 r. o 41 %.

Szybko odradza się przemysł w okręgach okupowanych w czasie wojny przez wroga. Produkcja brutto w tych okręgach wzrosła w I kwartale 1948 r. w porównaniu z I kwartałem roku poprzedniego -

go o 59%. Powstają z ruin zburzone przez najeźdźców niemiecko-faszystowskich ośrodki przemysłowe. Produkcja Stalingradu wzrosła w I kwartale 1948 r. o 46,6%, Woroszyłowgradu - o 49%, Mińska o 73,5%.

Zdobycze na drodze odbudowy i rozwoju przemysłu ZSRR z niezwykłą wyrazistością świadczą o najwyższej sile organizacyjnej partii Lenina - Stalina, która mobilizuje, uskrzydla i skupia ludzi radzieckich ku wykonywaniu zadań powojennego planu pięcioletniego.

x

x

x

Warunkiem szybkiego i pomyślnego podniesienia gospodarki narodowej ZSRR w pięcioleciu powojennym jest w pierwszym rzędzie odbudowa i rozwój przemysłu ciężkiego. Podobnie jak w latach przedwojennych przemysł wytwarzający narzędzia produkcji jest zasadniczym ogniwem planu pięcioletniego i decydującym elementem rozszerzonej socjalistycznej reprodukcji. W pięciolatce powojennej wzrosła jeszcze bardziej rola przemysłu ciężkiego w całości gospodarki narodowej. Przemysł ciężki jest źródłem zaopatrzenia w narzędzia produkcji rolnictwa, transportu, przemysłu lekkiego i spożywczego, budownictwa.

Wykonanie zadań, stojących przed ciężkim przemysłem wymaga szybkiego rozwoju tych jego gałęzi, które produkują środki obrotowe - paliwa, energię elektryczną, żelazo i inne rodzaje surowców i materiałów. Szybki rozwój tych gałęzi przemysłu zagwarantować powinien nie tylko zaspokojenie bieżących potrzeb gospodarki narodowej, lecz również wzrost rezerw paliwa i surowców niezbędnych dla likwidacji zatorów sezonowych we wzroście produkcji oraz zapobieżenia częściowym dysproporcjom w gospodarce

narodowej.

W szczególności doniosłe znaczenie w okresie powojennym ma przyspieszenie tempa wzrostu przemysłu opałowo-energetycznego. Te działy przemysłu nie tylko nie powinny się opóźnić w porównaniu z rozwojem całości produkcji i całości gospodarki narodowej, lecz muszą zajmować pozycje czołowe, tworząc niezbędne warunki postępu całej gospodarki. Dotyczy to przede wszystkim przemysłu węglowego, którego poziom przedwojenny przekroczony być powinien według planu pięcioletniego przeszło półtorakrotnie.

W pierwszym roku pięciolatki przemysł węglowy poważnie się opóźniał w porównaniu z zapotrzebowaniem gospodarki narodowej. W roku 1947 osiągnięte zostało nieco szybsze tempo wzrostu wydobycia węgla. Jeśli w roku 1946 wydobycie to wzrosło o 10% w stosunku do r. 1945, to w r. 1947 analogiczny przyrost wyniósł 12%. Pomyślnie odbudowuje się Zagłębie Donieckie. Produkcja jego w r. 1946 przekroczyła wydobycie 1945 r. o 30%, a w r. 1947 wzrosła w porównaniu z r. 1946 o 19%. Jednocześnie systematycznie rosło wydobycie węgla w okręgach wschodnich. W r. 1947 przekroczyło ono o 50% poziom przedwojenny.

Poważny postęp w rozwoju przemysłu opałowego stwierdzić należy w I kwartale 1948 r. Wydobycie węgla w tym kwartale wzrosło o 20% w porównaniu z I kwartałem roku poprzedniego, podczas gdy w I kwartale 1947 r. analogiczny przyrost w stosunku do r. 1946 wyniósł zaledwie 4%. Osiągnięcia te jednak nie są jeszcze wystarczające, od dalszego postępu całego przemysłu węglowego zależy w ogromnym stopniu wykonanie planu pięcioletniego w cztery lata.

Pracownicy przemysłu węglowego zobowiązali się do wykonania planu pięcioletniego w ciągu lat czterech. W tym celu koniecz-

ne jest przyspieszenie tempa wzrostu wydobycia węgla. Konieczne jest ostateczne wykorzenienie kancelaryjno-biurokratycznych metod kierownictwa, likwidacja wszelkiego rodzaju nastrojów antymechanizacyjnych, nieprzejednana walka z biernością i rutyną; wszelkiego rodzaju zachęta dla nowatorów w dziedzinie metod produkcji. Na wielką skalę wykorzystane być powinny doświadczenia stachanowców, ulepszenia zespołowa mechanizacja, znacznie przyspieszona odbudowa i budowa nowych szybów.

Dalszy szybki rozwój przemysłu węglowego wymaga zdecydowanego udoskonalenia akcji masowo-politycznej wśród górników. Trzeba przewyciężyć ostatecznie niedocenywanie roboty masowo-politycznej w kopalniach. Błędy w tej dziedzinie dopuszczone były m.i. przez Kemerowski i Stalinowski Komitet Okręgowy Partii. Zajmując się z zapałem drobiazgową opieką nad pracownikami gospodarczymi, te organy partyjne zaniedbały robotę partyjno-polityczną, nie zwracając dostatecznej uwagi na obsługę materialno-życiową robotników. Doprowadziło to do obniżenia wskaźników produkcji oraz do wzrostu płynności siły roboczej. Kemerowski i Stalinowski Komitet Okręgowy partii nie troszczył się o rozwój pracy wychowawczej wśród górników, nie kierował faktycznie socjalistycznym współzawodnictwem, koncentrując swą uwagę na wyścigu poszczególnych stachanowców o wysokie rekordy wydobycia. Jednocześnie odsuwano na plan dalszy zasadnicze czynniki wzrostu produkcji, jak zespołowa mechanizacja, przyspieszenie uruchomienia nowych szybów, tworzenie stałych kadr pracowników. Zaniedbując mobilizację robotników w kierunku systematycznego wzrostu wydobycia węgla, szereg organizacji partyjnych dotąd jeszcze pozwala na metody "szturmowe"^(x) wykonania zadań planu.

(x) Dorywcze, nieskoordynowane kompensowanie zaniedbań i niedociągnięć w robocie (przyp. tłumacza)

Organizacje te niekontrolują działalności kierowników gospodarczych w zakresie budownictwa mieszkaniowego, remontu zbiorowych mieszkań pracowniczych, organizacji zaopatrzenia, obsługi kulturalnej pracowników. Praktyka ta utrudnia stabilizację kadr robotniczych.

Najważniejszym warunkiem pomyślnej pracy przemysłu jest stałe łączenie partyjno-politycznej pracy organizacji partyjnych z kierownictwem w pracy gospodarczej. Organizacje gospodarcze nie zastępując pracowników gospodarczych - powinny kierować ich pracą, dopomagać im w realizacji zadań państwowych, mobilizując masy do wykonania planów, wychowując po bolszewicku kadry pracownicze, troszcząc się o nich wszechstronnie, walcząc o wzrost ich poziomu ideowo-politycznego.

Tempo odbudowy i rozwoju gospodarki narodowej ZSRR w pięcioletce powojennej zależy w dużym stopniu od szybkiego rozwoju hutnictwa żelaznego, które jest podstawą potencjału wytwórczego przemysłu. Plan pięcioletni przewiduje wzrost produkcji hutnictwa żelaznego o 35% w porównaniu z poziomem przedwojennym. W ciągu pierwszych dwóch lat pięciolatki powojennej rozwój hutnictwa żelaznego został przyspieszony. W roku 1946 produkcja surówki wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o 12%, walcówki - o 13%. W roku 1947 wzrost produkcji wyniósł w surówce 14%, w walcówce 15%. Znacznie zwiększył się w ciągu ubiegłych dwóch lat udział hutnictwa południowego w ogólnej produkcji surówki. W roku 1946 produkcja surówki w okręgach, które były pod okupacją, wzrosła przeszło półtorakrotnie, w roku 1947 prawie o trzecią część.

Dalszy postęp hutnictwa żelaznego zaznaczył się w pierwszym kwartale roku 1948. Plan kwartalny został wykonany w przedsiębiorstwach podległych Ministerstwu Czarnej Metalurgii

w 107%. Produkcja surówki wzrosła w porównaniu z I kwartałem poprzedniego roku o 36%, walcówki - o 43%. W pierwszym zaś kwartale 1947 roku analogiczne dane wyniosły dla surówki - 10%, dla walcówki - 6%.

Potężny wzrost hutnictwa jest jednym z podstawowych zadań trzeciego roku pięciolatki powojennej. Dalszy wzrost wykorzystania aparatu technicznego, przyspieszenie uruchomienia nowego potencjału wytwórczego - oto najważniejsze warunki dalszego, szybkiego wzrostu produkcji hutniczej.

Jedną z cech charakterystycznych rozszerzonej reprodukcji socj. socjalistycznej w ciągu pięciolatki powojennej jest wzrost części produkcji społecznej i dochodu narodowego przeznaczonej na cele akumulacji socjalistycznej. Jest to konsekwencją ogromnego programu odbudowy i nowych inwestycji w powojennym pięcioleciu. Wykonanie tego programu wymaga wysokiego tempa rozwoju gałęzi przemysłu wytwarzających narzędzia produkcji i inne elementy niezbędne dla nowych inwestycji, mianowicie przemysłu budowy maszyn, oraz produkcji materiałów budowlanych. Te dziedziny - tworzące materialne przesłanki akumulacji - rozwijać się muszą szybciej niż całość przemysłu. W dziedzinie budowy maszyn powojenny plan pięcioletni stawia największe zadanie. Przemysł budowy maszyn dostarczyć musi wszelkich maszyn, narzędzi i instalacji niezbędnych dla wykonania olbrzymiego planu odbudowy i nowych inwestycji oraz stworzyć warunki niezbędne dla szybkiego postępu technicznego gospodarki narodowej. Ogólna wytwórczość przemysłu budowy maszyn musi ku końcowi pięciolatki przewyższyć dwukrotnie poziom przedwojenny.

W roku 1946 przedsiębiorstwa budowy maszyn wyprodukowały na potrzeby cywilne 1,5 raza więcej niż w roku poprzednim. W

drugim roku powojennej pięciolatki trwał dalszy szybki wzrost produkcji w tej dziedzinie. Program wytwórczo przekroczony został przez większość ministerstw przemysłu budowy maszyn. W roku 1947 w porównaniu z rokiem poprzednim wytwórczość parowozów wzrosła 2,8 razy, samochodów o 30%; łożysk kulkowych - o 34%, turbin parowych - 2,6 razy; silników elektrycznych do 100 kw - o 52%, specjalnych agregatowych obrabiarek do cięcia metali o 30%; ciągników i maszyn rolniczych - przeszło dwukrotnie. Najważniejszym

wynikiem powojennej reorganizacji przemysłu maszynowego i dalszego jego wzrostu jest opanowanie w szerokiej skali budowy nowych typów maszyn i urządzeń technicznych. Szczególny postęp w tej dziedzinie stwierdzić należy w przedsiębiorstwach leningradzkich i moskiewskich.

W zakładach budowy maszyn w Leningradzie w ubiegłych latach pięciolecia powojennego opanowaną została produkcja turbin parowych wysokiego ciśnienia o mocy 50 i 100 tys kilowatów; turbiny wodnej o mocy 75 tys kw., Dieslów, turbogeneratorów z chłodzeniem ^{wo} /~~tor~~owym, wyłączniki automatyczne gazowe, metalowe wagi osobowe, sprężarki, maszyny wiertnicze dla badań geologicznych, turbozespoły dla przemysłu naftowego, węglowego, metalurgicznego ekskawatory i inne typy maszyn. Inżynierowie budowy maszyn w Leningradzie opanowali produkcję nowych typów kopirek automatycznych, obrabiarek do rozwiercania, automatycznych i półautomatycznych tokarek oraz szeregu obrabiarek specjalnych z różnych dziedzin przemysłu budowy maszyn. Skonstruowane zostały i wykonane w leningradzkich fabrykach budowy maszyn udoskonalone maszyny dla przemysłu włókienniczego, obuwniczego, wyrobów dzianych, przemysłu poligraficznego, spożywczego.

W ciągu pierwszych dwóch lat planu, instytuty naukowo-badawcze i projektodawcze, biura konstrukcyjne i pracownie fabryczne zaprojektowały przeszło 2 tysiące typów nowych maszyn, zespołów, przyrządów. Przed leningradcami stoi zadanie - jeszcze bardziej zintensyfikować rolę swego miasta jako ośrodka wysoko kwalifikowanej budowy maszyn, przygotować konstrukcyjnie produkcję nowych maszyn, które muszą być dla naszych krajowych przedsiębiorstw wzorem najnowszej techniki i najlepszej produkcji. Budowniczowie maszyn w Moskwie opracowują nowe typy maszyn i wyposażenia technicznego niezbędnego dla odbudowy i rozwoju gospodarstwa narodowego. W ciągu dwóch lat postawili oni produkcję nowych specjalnych i zespołowych obrabiarek do metali, potężnych lokomotyw do linii magistralnych serii L, Dieslów, wagonów czysto-metalowych, wołów tramwajowych, małolitrowych samochodów "Moskwicz", trlleybusów czysto-metalowych, wielkich autobusów ZIS-'54. W fabrykach budowy maszyn ^{Moskwy} /1 okręgu Moskiewskiego zorganizowano produkcję maszyn mechanicznych, najprostszej aparatury mierniczej, silników elektrycznych o mocy powyżej 100 kW, silników dla ekskawatów nowych maszyn do formowania dla odlewów, maszyn dla przemysłu włókienniczego, kotłów wysokiego i najwyższego ciśnienia dla "Zaporożstali" i innych przedsiębiorstw metalurgicznych, gwinciarek, dźwigów automatycznych i betoniarek dla budownictwa, motocykli "Moskwa", urządzeń wentylacyjnych i wiele innych typów maszyn zespołów, przyrządów.

Szybki wzrost przemysłu socjalistycznego jest potężnym czynnikiem rozwoju powojennego rolnictwa, zwiększenia urodzajności zbóż i roślin technicznych. Plenum lutowe C.K.W.K.P. (b) z r.1947 postawiło przed przemysłem olbrzymie zadania nasycenia rolnictwa maszynami rolniczymi (traktory, kombajny i inne) oraz

produkcji w masowej skali udoskonalonych, nowych typów maszyn rolniczych. Wykonanie tych zadań jest kwestią honoru przemysłu. Osiągnięto już w tej dziedzinie poważne zdobycze. W r. 1947 produkcja traktorów i maszyn rolniczych wzrosła w stosunku do r. 1946 przeszło dwukrotnie. W pierwszym kwartale r. 1948 trwało narastanie tempa produkcji maszyn i narzędzi rolniczych. Wytwórczość maszyn i traktorów była 2,4 razy większa niż w I kwartale 1947, pługów traktorowych - 2,2 razy; siewników traktorowych 2 razy; młocarni ~ 4,3 razy więcej.

W trzecim decydującym roku pięciolatki radziecki przemysł budowy maszyn walczy musi o opanowanie w szerokiej skali nowych zdobyczy techniki, ażeby zwiększyć jeszcze bardziej wytwórczość przedmiotów wyposażenia technicznego dla przemysłu, transportu, rolnictwa.

Socjalistyczna rozszerzona reprodukcja oznacza nie tylko nieustanny wzrost produkcji i akumulacji, lecz również nieustanny wzrost spożycia. Postawione przez powojenny plan pięciolatki zadanie przekroczenia przedwojennego poziomu spożycia wymaga wzrostu wszystkich dziedzin produkcji dóbr konsumcyjnych.

Jednym z najważniejszych osiągnięć dwóch lat pięciolatki powojennej jest przyśpieszenie tempa rozwoju przemysłu lekkiego i włókienniczego. co gwarantuje dalszy wzrost dobrobytu narodu radzieckiego. W roku 1946 produkcja najważniejszych wyrobów przemysłu włókienniczego i lekkiego wzrosła w dziale wyrobów bawełnianych - o 17%, wełnianych - o 30%; w dziale obuwia skórnego - o 28%. Jednakże odbudowa produkcji dóbr konsumcyjnych w pierwszym roku pięciolatki poważnie się opóźniała w porównaniu z produkcją dóbr inwestycyjnych.

Partia i rząd wprowadziły w życie szereg zarządzeń, dążących do wykonania i przekroczenia planu pięcioletniego w dziedzinie przemysłu włókienniczego oraz wezwały organizacje gospodarcze do skoncentrowania uwagi na wzroście produkcji towarów, służących do zaspokojenia potrzeb ludności. Wskutek tych zarządzeń produkcja przemysłu włókienniczego i lekkiego w r.1947 wzrosła w porównaniu z r.1946 o 33% wobec ogólnego wzrostu produkcji brutto w tymże czasie o 22%. Przekroczony został również w drugim roku pięcioletki program produkcji Ministerstwa Przemysłu Spożywczego.

Reforma pieniężna i zniesienie systemu kartkowego postawiły przed przemysłem dóbr konsumcyjnych szczególnie poważne zadania. Przemysł ^{ten} poczynił w pierwszym kwartale roku 1948 poważne postępy. Produkcja tkanin bawełnianych w porównaniu z I kwartałem r.1947 wzrosła o 44%; tkanin wełnianych - o 32%; obuwia skózanego - o 18%; obuwia gumowego - o 41%; masła - 2,4 razy, olejów roślinnych - 1,5 razy; cukru - 8,7 razy; mydła przeszło półtorakrotnie.

Jednakże odbudowa produkcji dóbr konsumcyjnych opóźnia się jeszcze w porównaniu z zadaniami planu pięcioletniego. W pierwszym kwartale 1948r. szereg działów tej produkcji - np. przemysł przetworów mięsnych, nabiałowych, smakowych nie wykonał ustalonego planu. Nie wykonano również planu w szeregu zasadniczych działów przemysłu lekkiego. Przyspieszenie tempa produkcji dóbr konsumcyjnych, systematyczne wykonywanie i przekraczanie planu we wszystkich dziedzinach jest jednym z najważniejszych zadań przemysłu w r.1948. Szczególnego znaczenia nabiera w dzisiejszych warunkach mobilizacja zasobów lokalnych celem

wzrostu produkcji dóbr konsumcyjnych. Do tej chwili dowozi się do wielu okręgów kraju duże ilości dóbr konsumcyjnych z innych dalekich okręgów, podczas gdy zasoby miejscowe nie są dostatecznie wykorzystane przez miejscowe zakłady przemysłu państwowego i spółdzielczego.

Konieczne jest również szerokie wykorzystanie możliwości zwiększenia produkcji towarów na potrzeby ludności w przedsiębiorstwach przemysłu ciężkiego. Szczególnie zaś doniosłym zadaniem jest rozszerzenie asortymentu i udoskonalenie jakości wyrobów.

Jednym z zasadniczych wskaźników i warunków rozszerzonej reprodukcji przemysłu socjalistycznego jest wzrost stanu zatrudnienia. Przyciągnięcie do przemysłu nowych sił roboczych, zapewnienie stałych kadr, wzrost ich kwalifikacji zawodowych, wzrost wydajności pracy - wszystko to są decydujące warunki wykonania i przekroczenia powojennego planu pięcioletniego. W toku lat budownictwa socjalistycznego wzrósł w ogromnej skali poziom kulturalno-techniczny klasy robotniczej i uczestników kołchozów. Zdobyte bogate doświadczenie produkcyjno-techniczne, dziesiątki milionów ludzi przyzwyczały się do pracy w wielkiej zmechanizowanej produkcji. Zadanie polega na tym, ażeby wszechstronnie wykorzystać i rozpowszechnić to doświadczenie produkcyjne, to przyzwyczajenie do pracy, co ma olbrzymie znaczenie dla szybkiego wzrostu produkcji socjalistycznej.

W społeczeństwie socjalistycznym zlikwidowane jest źródło dopływu siły roboczej do przemysłu, właściwe gospodarce kapitalistycznej. Nie mamy rezerwowej armii pracy, nie mamy samoczynnego przypływu siły roboczej ze wsi do miast. Przy rozwiązywaniu problemu siły roboczej państwo radzieckie opiera się przede wszystkim na stworzonym w latach przedwojennych systemie państwowych rezerw pracy, prowadzi zorganizowany werbunek siły roboczej do przemysłu i budownictwa, oraz redystrybuje rezerwy pracy pomiędzy sferą produkcyjną i nieprodukcyjną kosztem skurczenia aparatu administracyjnego.

Liczba robotników i urzędników w gospodarce narodowej w ciągu dwóch lat powojennej pięcioletki wzrosła o 4,2 miliona osób. Szkoły rzemieślnicze, kolejowe, fabryczne ukończyło przeszło milion młodych wykwalifikowanych robotników. Obok tego w drodze szkolenia indywidualnie-brygadowego oraz na różnych

kursach przygotowano w zakładach przemysłowych 4,7 milionów nowych robotników kwalifikowanych oraz podwyższono kwalifikacje 6,6 milionów osób.

Reforma pieniężna i zniesienie systemu kartkowego przyczyniły się do zwiększenia przypływu siły roboczej do produkcji. W pierwszym kwartale 1948 roku liczba robotników i urzędników w gospodarce narodowej w porównaniu z pierwszym kwartałem 1947 roku wzrosła o 2 miliony. W sumie tej milion przypada na przyrost robotników przemysłowych. W okręgu Charkowskim np. w szeregu wielkich zakładów budowy maszyn przyjęto do pracy w okresie styczeń - luty 1948 roku dwukrotnie więcej nowych robotników niż w okresie października-listopada roku 1947 r.

Najważniejszym zadaniem w walce o przedterminowe wykonanie planu pięcioletniego jest zapewnienie stałych kadr pracowniczych. Wymaga to szerokiej mechanizacji produkcji, ułatwiającej pracę, systematycznej poprawy warunków bytu materialnego robotników i pracowników inżyniersko-technicznych, należytej organizacji pracy i płacy. Szczególnie doniosłe znaczenie w dziele zapewnienia siły roboczej ma przyspieszenie budownictwa mieszkaniowego. Doświadczenie wykazuje, że zwolnienie tempa tego budownictwa, spóźnienie się z oddaniem mieszkań do użytku, hamuje tworzenie stałych kadr robotniczych i wzrost wydajności pracy. Budownictwo mieszkaniowe ma tak samo doniosłe znaczenie gospodarcze i polityczne, jak budowanie przedsiębiorstw przemysłowych. Skala budownictwa mieszkaniowego w ZSRR rozszerza się z każdym rokiem. Tak w r. 1947 przedsiębiorstwa i instytucje państwowe oraz Rady lokalne zbudowały i odbudowały około 9 milionów metrów kwadratowych powierzchni mieszkaniowej. Oprócz tego w trybie budownictwa indywidualnego obywatele ZSRR zbudowali z

2

własnych oszczędności około 4 milionów metrów kwadratowych powierzchni mieszkaniowej. W samych tylko okręgach wyzwolonych z pod okupacji zbudowano i odbudowano w r. 1947 w miastach przeszło 5 milionów metrów kwadratowych powierzchni mieszkaniowej.

W I kwartale 1948 r. woleliśmy inwestycji w budownictwie mieszkaniowym roku ubiegłego wzrósł o 40%. Coraz szerzej zastosowuje się metody przyspieszonego budownictwa mieszkaniowego. Tak np. w Zaporozżu - ośrodku Południa metalurgicznego - dzięki skutecznemu zastosowaniu nowoczesnych metod odbudowy i budowy mieszkań oraz należytej organizacji pracy - w krótkim bardzo terminie oddano do użytku tysiące metrów powierzchni mieszkaniowej dla robotników oraz poważnie obniżono koszty budowy.

Jednakże wiele organizacji budowlanych systematycznie nie wykonywa planów budownictwa mieszkaniowego i nowoczesne metody w tej dziedzinie rozpowszechniają się słabo. Nieraz organizacje gospodarcze usiłują wytłumaczyć niewykonanie planów "przyczynami natury obiektywnej". W rzeczywistości jednak niektóre ministerstwa i organizacje ^{nie doceniają/} wagi politycznej i gospodarczej budownictwa mieszkaniowego.

Jednym z najważniejszych warunków wykonania powojennego planu pięcioletniego w cztery lata jest szybki wzrost wydajności pracy. Wysokie tempo tego wzrostu umożliwiło przekroczenie programu produkcji przemysłowej w latach pierwszej i drugiej pięciolatki.

Według obecnego planu pięcioletniego produkcja przemysłowa brutto powinna wzrosnąć w roku 1950 o 40% w porównaniu z poziomem przedwojennym. Ten przyrost produkcji osiągnięty ma być w trzech czwartych w drodze wzrostu wydajności pracy,

która według planu zwiększyć się powinna w przemyśle o 36%. Szybki wzrost wydajności pracy musi być osiągnięty nie tylko w przedsiębiorstwach czynnych, lecz i w nowcuruchomionych.

Walka o wzrost wydajności pracy powinna skupiać uwagę partyjnych organizacji i kolektywów w przedsiębiorstwach. Pracownicy przemysłowi w Leningradzie i w Moskwie zdołali wykonać przed terminem zadania drugiego roku pięciolatki przede wszystkim dzięki poważnemu zwiększeniu wydajności pracy. Tak np. wydajność pracy w przemyśle leningradzkim w 1947 r. wzrosła o 25,8% w porównaniu z r. 1946, czyli wykonano zostało z nadwyżką ustalone dla r. 1947 zadanie. Przedsiębiorstwa niektórych gałęzi przemysłu nie tylko osiągnęły przedwojenny poziom wydajności pracy, lecz nawet go przekroczyły. Wydajność pracy w przemyśle moskiewskim w październiku 1947 r. wyższa była niż w tymże miesiącu w roku 1946 o 39% i przekroczyła niemal o trzecią część poziom przedwojenny.

Jednym z najważniejszych wskaźników inicjatywy twórczej pracowników przemysłowych, walczących o wzrost wydajności pracy jest zmniejszenie pracochłonności wyrobów, (t.j. zmniejszenie nakładu pracy na wykonanie danego wyrobu). Trzeba tu wyróżnić inicjatywę fabryki moskiewskiej "Boriec" (Bojownik), w której kolektyw opracował system reform, umożliwiających zmniejszenie o 20-25% nakładu pracy na wykonanie głównych przedmiotów produkcji tej fabryki. Poważne zmniejszenie nakładu pracy na jednostkę produkcji osiągnięte zostało również w przedsiębiorstwach budowy środków transportowych. Tak np. nakład pracy na wykonanie parowozu serii L obniżono w 1947 r. prawie o 40%, nakład zaś pracy na wykonanie wagonu metalowego - o 46%.

Dążenie do osiągnięcia powszechnego wzrostu wydajności pracy oraz wysokich wskaźników produkcji każdego robotnika w każdym przedsiębiorstwie, warsztacie, brygadzie - jest najbardziej charakterystyczną cechą współzawodnictwa socjalistycznego w okresie powojennym.

O rozmachu współzawodnictwa socjalistycznego świadczy fakt, że w Leningradzie we współzawodnictwie tym uczestniczy 90% wszystkich pracowników, a około 70% stanowią Stachanowcy. W Moskwie 90% wszystkich pracowników zobowiązało się do znacznego przekroczenia zadań planowych.

Współzawodnictwo socjalistyczne w okresie powojennym wzbogaciło się nowymi formami i metodami walki o wzrost wydajności pracy. Obecny etap tego współzawodnictwa charakteryzuje się zbiorową akcją Stachanowców w ramach warsztatów, oddziałów i całych przedsiębiorstw. Najbardziej znamienne jest to, że inicjatorami masowego rozpowszechnienia postępowych metod organizacji pracy są sami Stachanowcy. Wnosząc konkretne udoskonalenia do procesów produkcyjnych Stachanowcy sami uczestniczą czynnie w upowszechnieniu tych udoskonalień. Duże wyniki przyniosła inicjatywa brygadzysty oddziału krojczego fabryki "Kommuna Paryska" Wasyla Matroscwa, pomocnika majstra Kombinatu Włókienniczego Szczółkowski - Andrzeja Bujłowa oraz innych Stachanowców - nowatorów, którzy opracowali plany wprowadzenia nowoczesnej organizacji i technologii produkcji.

Obecny etap ruchu stachanowskiego charakteryzuje się twórczą współpracą Stachanowców, pracowników inżyniersko-technicznych i majstrów w walce o wysoką wydajność pracy. Z inicjatywy technologa fabryki Kirowskiej w Czelabińsku, Aleksandra Iwanowa rozwinęła się w przemyśle budowy maszyn współzawodnict-

wo o udoskonalenie technicznej strony produkcji, co przyniosło duży dorobek produkcyjny. W samych tylko przedsiębiorstwach budowy środków transportu oszczędność roczna na skutek reform, wprowadzonych przez technologów w III kwartale 1947 r., wyniosła przeszło 11 milionów rubli.

Szeroko się rozpowszechniła zainicjowana przez majstra zakładów moskiewskich "Kaliber" Mikołaja Rosyjskiego niezmiernie ważna forma powojennego ruchu stachanowskiego. Jest to akcja majstrów, organizatorów roboty stachanowskiej w warsztatach i w terenie.

Majstrowie przodujący poświęcają dużo czasu upowszechnieniu stachanowskich metod pracy, instrucowaniu technicznemu robotników, brygadzystów, zagadnieniem norm technicznych, rozpowszechnieniu akordowej formy płacy. Majstrowie - nowatorowie są organizatorami socjalistycznego współzawodnictwa, wciągając do tej akcji wszystkich robotników i robotnice, oraz dopomagając im do spełnienia socjalistycznych zobowiązań.

Rozwój współzawodnictwa socjalistycznego i ruchu stachanowskiego w okresie powojennym otwiera jeszcze szersze możliwości wzrostu wydajności pracy.

Dalszy wzrost produkcji socjalistycznej, zniesienie systemu kartkowego oraz reforma walutowa umożliwiają bardziej konsekwentne stosowanie zasady płacy według pracy, rozwijanie wszczep i wgląd współzawodnictwa socjalistycznego, popieranego przez system premii za najlepsze wskaźniki produkcyjne. W pierwszym kwartale 1948 roku wydajność pracy robotników przemysłowych wzrosła w porównaniu z I kwartałem roku poprzedniego o 21%, w tej liczbie w przemyśle budowy maszyn - o 34%, w hutnictwie - o 36%.

W trzecim roku pięciolatki przemysł stoi wobec zadania przekroczenia przedwojennego poziomu wydajności pracy. W tym celu konieczną jest walka o dalszy wzrost w produkcji na robotnikodniówkę w każdym przedsiębiorstwie, w każdej dziedzinie przemysłu. W interesie wzrostu wydajności pracy należy rozwijać i doskonalić system płacy akordowo-postępowej dla robotników, system premiowania personelu inżynieryjno-technicznego za przekroczenie programów produkcyjnych, wreszcie - kontrolować normy wydajności w zakładach przemysłowych.

W czasach dzisiejszych wzrasta poważnie odpowiedzialność kierowników produkcji za dalszy wzrost wydajności pracy. Robotnicy żądają, ażeby w warsztacie czy trygadzie praca była zorganizowana precyzyjnie, ażeby szybko usuwane były wszelkie przeszkody, gdyż przestoje są teraz szczególnie dotkliwe nie tylko dla produkcji, lecz i dla budżetu robotnika. Stąd wynikają następujące zadania: poważnie podnieść kulturę przedsiębiorstwa, udoskonalić organizację współzawodnictwa socjalistycznego, zwiększyć troskę o doskonalenie zawodowe robotników i obsługę ich potrzeb życiowo-kulturalnych.

Współzawodnictwo socjalistyczne wymaga od organizacji partyjnych codziennej współpracy z robotnikami, zapewnienia jawności współzawodnictwa oraz systematycznej kontroli wypełniania zobowiązań.

X

X

X

Wzrost czynnych narzędzi produkcji jest jednym z zasadniczych wskaźników rozszerzonej reprodukcji socjalistycznej. Inwestycje przemysłowe rosną z roku na rok. W ciągu dwóch lat pięcioletki powojennej odbudowano i uruchomiono około 1.900 przedsiębiorstw państwowych.

Główną część funduszy inwestycyjnych zgodnie z zadaniami planu pięcioletniego - kieruje się do przemysłu ciężkiego. Wolumen inwestycji w hutnictwie, przemyśle opałowym, chemicznym, w budowie stacji elektrycznych przekroczył poziom przedwojenny.

W okresie powojennym odbudowano już i uruchomiono dziesiątki wielkich pieców i pieców martenowskich, walcowni, rozszerzono wydobycie rud na Uralu i Syberii. Wykonano wielkie prace przy odbudowie przemysłu w zagłębiu Donieckim. Znacznie powiększono potencjał elektrowni.

Szeroka akcja inwestycyjna odbywa się w przemyśle budowy maszyn; szczególnie zaś rozszerzył się potencjał wytwórczości traktorów, maszyn rolniczych, urządzeń elektrotechnicznych, budowy pomp i kompresorów, łożysk kulkowych. Dużym osiągnięciem budowniczych było uruchomienie w r.1947 tak wielkich przedsiębiorstw przemysłu ciężkiego, jak zamierzone do uruchomienia w pierwszej kolejności Oddziały Zaporozstali, Nikopolskie Zakłady Południowe wyrobu rur, walcownie kół w zakładach Dniepropietrowskich im.K.Liebknechta, - zaopatrujące przemysł samochodowy, naftowy transport kolejowy.

Poważne fundusze inwestycyjne skierowane zostały w ubiegłych latach pięcioletki do przemysłu dóbr konsumcyjnych. Wolumen inwestycji w przemyśle lekkim i spożywczym wzrósł w r.1947 w porównaniu z r.1945 przeszło dwukrotnie.

Jednakże ustalony plan uruchomienia nowych potencjałów wytwórczych w szeregu gałęzi produkcji nie był wykonywany w ciągu pierwszych dwóch lat nowej pięcioletki - zwłaszcza w przemyśle węglowym i w hutnictwie. Konsekwencją tego było narastanie niewykończonych obiektów, zwiększenie kosztów budowy i zamrożenie dużych funduszy państwowych. Przyspieszenie uruchomienia nowych potencjałów wytwórczych jest najdonioślejszą podstawą dalszego wzrostu produkcji przemysłowej. Stąd wniosek - nie rozpraszać środków pieniężnych i materiałowych, ale koncentrować je przede wszystkim na budowie najważniejszych obiektów, które mogą dać dodatkowy przyrost potencjału wytwórczego i produkcji. Szczególnie ważne jest w roku bieżącym uruchamianie kopalń węgla, hut żelaznych i mieszkań.

Przyspieszenie tempa odbudowy i rozwoju przemysłu wymaga szczególnie szerokiej mechanizacji pracochłonnych dziedzin przemysłu oraz prac ciężkich. A jednak mechanizacja ta w szeregu dziedzinach odbywa się wolno. Brak mechanizacji zespolonej nie pozwala wykorzystać w pełni posiadanych maszyn i urządzeń technicznych i hamuje wzrost wydajności pracy. Tak np. w przemyśle węglowym, przy daleko posuniętej mechanizacji wrębiarstwa, wydobywania i odwózki węgla, niemal zupełnie ^{sa} niezmekanizowane tak pracochłonne procesy, jak ładowanie węgla pod ziemią i podstemplowywanie przestrzeni wyeksploatowanych. A przy tych pracach zatrudnia się wszakże 60-70% ogólnej liczby robotników pracujących pod ziemią. Konieczne jest szersze zastosowanie kombinatów węglowych, maszyn zakładunkowych i innych mechanizmów dla zespolonej mechanizacji wydobywania węgla. Zastosowanie kombinatów w szeregu kopalń zagłębia Karagandyńskiego umożliwiło zwiększenie wydajności pracy rębacza o 75%. Zastosowanie w kopalniach zagłębia Moskiewskiego wrębiarek

zwiększyło tak. wydajność przeszło o 50%.

Obok przemysłu węglowego mechanizacja zespolona ma pierwszorzędne znaczenie w metalurgii i przemyśle torfowym, w leśnictwie oraz w przemyśle budowlanym. Bardzo zacofanym od-
cinkiem mechanizacji są roboty załadunkowo-rozładunkowe, w
przemyśle, które powinny być zmechanizowane w stu procentach.

Przy mechanizowaniu pracochłonnych czynności należy szeroko wykorzystać inicjatywę i możliwości wewnętrzne przedsiębiorstw. Na szerokie rozpowszechnienie zasługuje inicjatywa zakładu "Czerwone Sormowo", który opracował plan mechanizacji produkcji statków rzecznych i parowozów. W opracowaniu tego planu brali udział pracownicy inżynieryjno-techniczni, robotnicy, majstrowie, stachanowcy. Konkretnie projekty mechanizacji opracowane były w każdym oddziale osobno, przedyskutowane na naradach wytwórczych, a następnie stworzony został ogólny plan syntetyczny mechanizacji zakładu na rok 1948. Wykonanie tego planu opiera się na możliwościach technicznych samego zakładu. Miejscem wykonania zaprojektowanych mechanizmów jest stworzony w tym celu specjalny oddział. Drobne i proste elementy nowego wyposażenia technicznego wykonywane są w odpowiednich oddziałach produkcyjnych.

Duże możliwości wzrostu produkcji przemysłowej kryją się w lepszym wykorzystaniu urządzeń istniejących. Jednym z najważniejszych wyników akcji stachanowskiej jest rozpowszechnienie metod przyspieszających pracę, umożliwiających skrócenie cyklu produkcyjnego.

W hutnictwie żelaznym szeroko się rozpowszechniła akcja stalowników odkrywających możliwości wzrostu wytapiania stali. Przewodzący stalownicy zobowiązują się do wykonania swych za-

dań pięcioletnich w cztery lata i nawet w krótszym terminie. majster Kuźnieckich zakładów metalurgicznych, laureat premii Stalínowskiej - Aleksander Czałkow mówi, że przyspieszenie wytopu stali osiąga on w drodze precyzyjnej organizacji pracy, kontrolowania każdej sekundy i każdego stopnia temperatury. Konieczna jest oczywiście dobra obsługa wielkiego pieca. Bez tego o żadnych rekordach nie może być mowy.

Przy przeciętnie postępowej normie produkcji stali na rok 1947, wynoszącej 4,6 tonny z metra kwadratowego powierzchni spodpieca martenowskiego, stalownicy objęci akoją wzrostu wydajności wytapiają 6,5 - 7 ton. W czelowych przedsiębiorstwach hutniczych akcja zwiększenia wydajności coraz bardziej się rozszerza. Tak np. w oddziale martenoswskim nr.2 zakładów im. Dzierżyńskiego połowa niemal produkcji pieców martenowskich w pierwszym kwartale wykonana była w ramach tej akcji. Umożliwiało to przedterminowe wykonanie planu kwartalnego.

W przemyśle węglowym Stachanowcy pięciolatki powojennej wykrywają ogromne możliwości racjonalniejszego wykorzystania mechanizmów, osiągając na jedną wrębiarkę wydobyć 14-15 tys.ton węgla na miesiąc przy przeciętnie przyrostowej normie ustalonej na rok 1947 dla przemysłu węglowego okręgów zachodnich na 3 tys.ton, okręgów zaś wschodnich - na 4,75 tys.ton. Fakty te nacznie dowodzą, jakie wielkie są jeszcze niewykorzystane rezerwy zwiększenia produkcji.

Walka o wykonanie pięciolatki w cztery lata wymaga - obok zwiększenia aparatu produkcyjnego przemysłu i jego skutecznego wykorzystania - również rozszerzenia wszelkimi siłami zasobów surowca, materiałów, paliwa oraz właściwego ich wykorzystania. Konieczne jest szersze wykorzystanie w tej dzie-

dzinie zasobów lokalnych. O ogromnych niewykorzystanych możliwościach świadczą tu liczne fakty. Poważne zapasy węgla istnieją w Azji Środkowej. Jednakże wobec zbyt wolnego rozwoju eksploatacji tych złóż republika Uzbecka, Kirgiska i inne republiki Azji Środkowej zużywają wielkie ilości paliw przywiezionych z daleka.

Niezmiernie ważnym zadaniem jest rozwój własnej bazy opałowo-energetycznej celem zapewnienia wysokiego tempa wzrostu przemysłu Leningradu. Przywóz węgla do Leningradu z odległych okręgów kraju wymaga wielkich kosztów transportowych i jest pod względem gospodarczym nadzwyczaj niekorzystnym. Koszty transportu podwajają niemal koszt tego węgla. Około 20% węgla przywiezłego z zagłębia Donieckiego do Leningradu spala się po drodze w kotłach parowozowych. W najbliższych latach powinna być stworzona dla Leningradu potężna baza opałowa w drodze wykorzystania bogatych zapasów węgla, torfu i kupków. Technicznego wyposażenia nowych źródeł paliwa podjąć się powinien przemysł leningradzki.

W toku współzawodnictwa socjalistycznego o wykonanie powojennego planu pięcioletniego w ciągu lat czterech powstają różnorodne formy walki o oszczędne użytkowanie surowców, opału i materiałów. Szeroko rozpowszechniła się w przedsiębiorstwach przemysłowych inicjatywa ślusarza oddziału narzędziowego Moskiewskiego drugiego zakładu wyrobu zegarków, Andrzeja Jakuszyna, który zaproponował opracowanie stalinowskiego planu walki ze stratami w produkcji. Wykonanie tego planu umożliwiło nie tylko osiągnięcie ogromnych oszczędności, lecz również skrócenie o 50% czasu zużywanego na wyrób zegarków.

Wspomnieć należy o doświadczeniu kolektywu zakładów im. Kirowa w Leningradzie, który opracował plan stachanowski zwią-

kszenia wydajności pracy i walki ze stratami w produkcji na rok 1948. Plan obejmuje przeszło 1.700 wniosków, których wykonanie oszczędzi 2,7 miln. rubli, oraz poważnie zmniejszy zużycie czarnych i kolorowych metali i energii elektrycznej. Wielkiego rozmachu w walce o reżym oszczędności nabrała akcja zainicjowana przez komsemolców^{x/} stalingradzkich zakładów metalurgicznych "Czerwony Październik": przy pomocy pracowników inżynieryjno-technicznych wypracowali oni plany operacyjne walki ze stratami, a m.in. zorganizowali we wszystkich warsztatach i oddziałach posterunki kontrolne dla czuwania nad zużyciem materiałów, paliwa, energii elektrycznej, narzędzi.

Z punktu widzenia lepszego wyzyskania funduszy zakładowych i obrotowych przemysłu socjalistycznego ogromnie duże znaczenie posiada wprowadzenie w przedsiębiorstwach przeciętnie progresywnych norm wykorzystania maszyn, mechanizmów i agregatów, oraz norm zużycia energii, opaku, materiałów i surowców. Rozporządzenie rządu o planie odbudowy i rozwoju gospodarki narodowej ZSRR na rok 1947 wymaga zerwania z praktyką opracowywania planów świadomie zbyt niskich, które nikogo nie mobilizują i zmuszają ludzi wlec się w tyle za osiągniętymi już w przedsiębiorstwie normami i "ciasnymi" przejściami.

Plany państwowe oparte być powinny nie na przeciętnych arytmetycznych normach już osiągniętych w produkcji, lecz na normach przeciętnie progresywnych, t.j. orientować się w kierunku norm przodujących. Opanowanie norm przeciętnie progresywnych, określonych na podstawie najwyższych

^{x/} członków Komunistycznego Związku Młodzieży (Komunistyczeskij Sojuz Młodzieży)

wskaźników poszczególnych oddziałów, odcinków lub brygad w r.1948, przyczynia się do jeszcze szerszego rozpowszechnienia doświadczeń stachanowskich, gwarantując przekroczenie planu trzeciego roku pięciolatki.

Reforma pieniężna i wzmożenie znaczenia rubla radzieckiego w gospodarce narodowej, podniosło rolę zysku i zasady kalkulacji gospodarczej, jako dodatkowego bodźca do wzrostu produkcji. Nie jest to rzeczą przypadku, że właśnie w r.1948 coraz szersze rozmiary przybiera akcja zainicjowana przez dziewięć przedsiębiorstw moskiewskich, a polegająca na zrzekaniu się dotacji państwowych i zwiększaniu akumulacji. Zrzeczenie się przez najlepsze przedsiębiorstwa dotacji państwowych oraz zobowiązanie się ich do poważnego zwiększenia akumulacji w r.1948 wspierane jest przez szereg zarządzeń organizacyjno-technicznych, mających na celu lepsze wykorzystanie rezerw produkcyjnych, doskonalenie techniki i organizacji pracy, oszczędną gospodarkę surowcową i materiałową. Rozpowszechnienie tej akcji jest niezmiernie doniosłym czynnikiem zwiększenia tempa akumulacji socjalistycznej.

W naszym kraju wzrost rentowności przedsiębiorstw jest źródłem nie tylko akumulacji, lecz i nieustannego wzrostu stopy życiowej narodu. Właśnie dlatego wzrost rentowności głęboko interesuje kolektwy każdego przedsiębiorstwa socjalistycznego. Socjalistyczne metody gospodarcze wymagają systematycznej walki o rentowność wszystkich przedsiębiorstw i przestrzegania najściślejszego reżymu oszczędności na każdym odcinku pracy.

Podstawą wzrostu akumulacji i zapewnienia rentowności jest zmniejszenie kosztów produkcji i kosztu własnego wy-

twarzanych dóbr. Przemysł socjalistyczny, jako największy i najpotężniejszy - mówił tow.Stalin - " ma wszelkie możliwości prowadzenia polityki nieustannego zniżania kosztu własnego i poziomu cen sprzedażnych swej produkcji, rozszerzając tym samym rynek jej zbytu, podnosząc chłonność rynku wewnętrznego i tworząc dla siebie stale rosnące źródło dalszego rozwoju przemysłu". (Lenin i Stalin. Zbiór prac do studiowania historii WKE(b) t.III.str.233 wyd.ros.)

Według planu pięcioletniego poziom kosztu własnego niżony być powinien do r.1950 w porównaniu z r.1945 o 17%, co da dziesiątki miliardów, rubli oszczędności. Akumulacja wewnętrzna przemysłu jest najważniejszym źródłem środków, niezbędnych dla osiągnięcia wysokiego tempa rozszerzonej reprodukcji socjalistycznej po wojnie. Zakończenie powojennej rekonstrukcji przemysłu i wzrost wydajności pracy umożliwiły w drugim roku pięcioletki poważne niżenie kosztu własnego produkcji przemysłowej. Plan niżenia kosztu własnego dotyczący całości przemysłu został w r.1947 przekroczony. Jednakże koszt własny najważniejszych dziedzin produkcji - węgla, żelaza i innych jest jeszcze zbyt wysoki. O możliwości dalszego obniżenia kosztu własnego świadczy również różnolity poziom kosztu własnego tych samych wyrobów w różnych przedsiębiorstwach.

Obok wzrostu wydajności pracy dużym źródłem niżenia kosztu własnego jest oszczędzanie surowców i materiałów, których udział w koszcie własnym przemysłu stanowi około 70%. Ażeby źródło to wykorzystać konieczna jest energiczna walka z niegospodarnością i wszelkiego rodzaju marnotrawstwem we wszystkich ogniach aparatu przemysłowego.

Na niedawno odbytych konferencjach partyjnych ostro postawione zostały zagadnienia likwidacji wydatków nieprodukcyjnych, marnotrawstwa środków pieniężnych i materiałowych, w związku ze sprawą obniżenia kosztu własnego i zagwarantowania rentowności każdego przedsiębiorstwa.

W wielu przedsiębiorstwach przemysłowych zbyt rozbudowany jest aparat administracyjny. Etyaty jego są rozdęte niewspółmiernie do liczby robotników i wielkości produkcji. Zupełnie nienormalne są takie np. fakty, jak jednolity skład liczebny i jednakowa struktura zarządów wielkich i małych przedsiębiorstw i oddziałów. Konieczne jest uproszczenie struktury administracji oddziałowej, likwidacja zbędnych ogniw i dostosowanie liczby etatów aparatu administracyjnego do liczby robotników i wielkości produkcji. Reforma ta nie tylko przyniesie ogromne oszczędności, lecz i udoskonał organizację produkcji. Niektórzy dyrektorzy przedsiębiorstw wstępują na drogę antypaństwową, gwałcąc reżym oszczędności, rozdymając etaty, utrzymując kosztem aparatu wytwórczego nadmierny aparat administracyjny.

Wysoką świadomość interesu państwowego wyrażają ci kierownicy przedsiębiorstw, którzy walczą o uproszczenie i skrócenie aparatu administracyjnego. Tak np. w jednym z oddziałów zakładów budowy maszyn w Kazaniu w r. 1947 zmniejszono aparat administracyjny o 40%, a w roku bieżącym - jeszcze o 20% w stosunku do wyznaczonych etatów. Osiągnięte to zostało w drodze likwidacji zbędnych ogniw i scalenia oddziałów produkcyjnych. Kryją się tu znaczne możliwości dalszych oszczędności i dalszego udoskonalenia organizacji produkcji.

W walce o przedterminowe wykonanie pięciolatki powo-

jennej, partia i rząd podjęły cały szereg zarządzeń, aby zwiększyć zainteresowanie przedsiębiorstw w obniżeniu akumulacji. Współdziała temu system premiowania i stworzenia funduszu Dyrektora. Premiowanie kierowników i pracowników inżynierjno-technicznych za wykonanie i przekroczenie planów produkcji uzależnione jest od warunku wykonania planu obniżenia kosztu własnego. Fundusz Dyrektora przedsiębiorstwa tworzy się w związku z wykonaniem i przekroczeniem planu zysków oraz zadań dotyczących zniżenia kosztu własnego. Premiowanie przedsiębiorstw - zwycięzców we wszechstronnym współzawodnictwie socjalistycznym odbywa się z rachunku zysków ponadplanowych i ponadplanowej oszczędności osiągniętej przez przedsiębiorstwo w drodze zniżenia kosztu własnego.

Najważniejszym warunkiem zniżenia kosztu własnego jest najściślejsze przestrzeganie zasady gospodarności i kalkulacji gospodarczej. Konieczna jest szersze wykorzystanie w tej dziedzinie/doświadczenia/ takich czółowych przedsiębiorstw, jak Moskiewskie Zakłady Samochodowe im. Stalina. Skuteczność walki o reżym oszczędności i wzrost tempa akumulacji wewnętrznej przemysłu zależy w dużym stopniu od organów finansowych i banków, które powinny wzmocnić kontrolę wydatkowania funduszy państwowych, ugruntować dyscyplinę finansową, wyszukiwać dodatkowe rezerwy i zaprzęgać je do służenia zadaniom przedterminowego wykonania pięcioletki.

X

X

X

Takie są osiągnięcia przemysłu socjalistycznego w minionym okresie pięciolatki powojennej. Najważniejszym czynnikiem tych osiągnięć była codzienna praca organizacyjna i polityczno-wychowawcza organizacji partyjnych.

Niedawno odbyte konferencja partyjne wykazały, że organizacje partyjne zaczęły lepiej administrować gospodarką, udoskonalać prowadzenie współzawodnictwa socjalistycznego.

Na konferencjach partyjnych omówione zostały sprawy dalszego udoskonalenia pracy przedsiębiorstw przemysłowych. Uczestnicy konferencji podkreślali konieczność upowszechnienia nowej techniki, dalszego wzrostu wydajności pracy, obniżenia kosztu własnego produkcji, likwidacji wydatków nieprodukcyjnych, walki z marnotrawstwem środków pieniężnych i materiałowych, zapewnienia rentowności przedsiębiorstw. Na konferencjach partyjnych poddano krytyce błędy organizacji partyjnych w dziedzinie administracji przedsiębiorstw państwowych. Na szeregu konferencji zaznaczone, że niektóre organy partyjne uchwalają wiele wniosków, lecz nie wglądają głęboko do życia przedsiębiorstw przemysłowych. Zaznaczono także, że miejscowe komitety partyjne mało uwagi poświęcają przedsiębiorstwom średnim i drobnym, wskutek czego przedsiębiorstwa te systematycznie nie wykonują programów produkcyjnych. Lokalne organizacje partyjne nagromadziły bogate doświadczenie w walce o przedterminowe wykonanie planu, o szerokie wykorzystanie rezerw produkcji. Pomnażać to doświadczenie, wnikać głębiej do życia wszystkich przedsiębiorstw - wielkich i małych - najściślej przestrzegać bolszewickiej zasady kojarzenia roboty partyjno-politycznej z kierowaniem gospodarką, nieustannie myśleć o kadrach, wykorzystywać wszechstronne, potężne dźwigi

nie krytyki i samokrytyki - oto decydujące warunki zdobycia nowych osiągnięć w powojennym rozwoju gospodarki socjalistycznej. Organizując socjalistyczne współzawodnictwo mas, partyjne organizacje zakładowe powinny nie tylko ugruntować osiągnięte już zdobycze w produkcji, lecz wywalczać dalszy rozwój przemysłu socjalistycznego.

W walce o wykonanie pięciolatki w cztery lata rodzą się coraz to nowe formy walki o wykorzystanie rezerw przedsiębiorstwa. To ma na celu szeroka akcja prowadzona przez kolektywy przedsiębiorstw w sprawie planowania zarządzeń organizacyjno-technicznych zapewniających wykonanie socjalistycznych zobowiązań, wszelkiego rodzaju przegłady społeczne organizacji i techniki produkcji, narady zakładowe wytwórczo-techniczne, pomoc pracowników naukowych i technicznych w pracy przedterminowego wykonania planu. Konieczne jest gromadzić na szeroką skalę i propagować doświadczenie czołowych robotników i pracowników inżynieryjno-technicznych, osiągających wysokie wskaźniki wykorzystania urządzeń technicznych, surowców, paliwa i materiałów, tworzyć wszelkie zachęty dla nowatorów, udoskonalających technikę i organizację produkcji.

Ustrój radziecki otwiera bezgraniczne perspektywy dla inicjatywy twórczej milionów ludzi radzieckich. Świętym obowiązkiem każdego kierownika gospodarczego, każdej organizacji partyjnej w produkcji - jest uczynić wszystko ku rozwojowi aktywności pracy mas ludowych, ku upowszechnieniu nowych doświadczeń techniczno-produkcyjnych, ku opanowaniu nowoczesnej techniki, ku pomyślnemu wykonaniu pięciolatki powojennej w cztery lata

